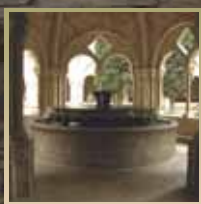

Zoekwijzer over kloosters en abdijen in het ancien regime (tot 1796)

September 2010

Algemeen Rijksarchief en Rijksarchief in de Provinciën

INHOUDSTAFEL

1. Wat zijn kloosters?	3
2. Historische informatie	4
a. Hoe en wanneer zijn de kloosters ontstaan?	4
b. Welke kloosterorden bestonden er?	4
c. Hoe kwamen kloosterarchieven in het Rijksarchief terecht?	4
3. Inhoud	5
4. Gebruik en raadpleging	6
a. Onderzoeksmogelijkheden	6
religieus	6
cultureel	6
economisch	7
sociaal	7
bestuurlijk en politiek	8
b. Beschikbare toegangen en zoekstrategieën	8
c. Mogelijke hinderpalen	8
d. Mogelijkheden tot reproductie	8
5. Verwant materiaal	9
6. Leeswijzer	11
7. Contactgegevens voor de Rijksarchieven	12

COLOFON

Bestelnummer 4932

Wettelijk depot D/2010/531/084

ISBN 978-90-5746-294-8

OPMAAK

www.grafiekgroep.be

1. Wat zijn kloosters?

De term klooster komt van het Latijn *claustrum*, wat afgesloten ruimte betekent. Een klooster is de gemeenschappelijke leefruimte waar monniken of kloosterlingen verbleven, mannen en vrouwen die zich van de wereld hadden afgesloten om hun leven aan God te wijden. In tegenstelling tot eremieten of klui-zenaars die in volledige afzondering leefden, was het leven in gemeenschap de meest kenmerkende eigenschap voor een klooster. Afhankelijk van de titel die de overste van de gemeenschap droeg konden kloosters ook een andere naam krijgen: abdijen (wanneer een abt of abdis aan het hoofd stond) of priorijen (wanneer het klooster werd geleid door een prior of priorin).

2. Historische informatie

a. Hoe en wanneer zijn de kloosters ontstaan?

De oorsprong van de kloosters situeert zich in de vroeg-christelijke tijd, de tweede-derde eeuw, wanneer eremieten of kluizenaars zich in de Egyptische woestijn terugtrokken om een leven in stilte en gebed te leiden. Sommigen gingen na verloop van tijd in gemeenschap leven wat kan worden beschouwd als de eerste primitieve vorm van de latere kloosters. In onze gewesten kwam het kloosterleven pas tot bloei in de zevende-achtste eeuw, als een van de belangrijke gevolgen van het bekeringswerk van Franse en Ierse monniken. De meest bekende waren Sint-Amandus, Sint-Eligius en Willibrord. De St.-Pieters- en St.-Baafsabdijen te Gent en de St.-Bertijnsabdij te Sint-Omaars stammen uit die periode en hebben, naast tientallen andere kloosters, tot 1795 een belangrijke rol gespeeld in de geschiedenis van onze gewesten.

b. Welke kloosterorden bestonden er?

Aanvankelijk volgden de meeste kloosters in onze gewesten de regel van de H. Benedictus. Ze werden daarom benedictijnen of benedictinessen genoemd. In wezen kwam het er op neer dat ze hun tijd verdeelden tussen werken en bidden, onder het motto ora et labora. Na verloop van tijd is er een veelheid aan orden ontstaan; soms ging het daarbij om totaal nieuwe orden, in andere gevallen om de afsplitsing van een reeds bestaande orde. Sommige orden pleitten voor een strengere toepassing van de regel, anderen gingen zich toeleggen op onderwijs of verzorging van zieken, nog andere gingen zich een reputatie opbouwen als volkspredikanten. Tot de meest gekende orden, die we allemaal in onze gewesten terugvinden, behoren: cisterciënzers of cisterciënzinnen, kartuizers of kartuizerinnen, premonstratenzers, dominicanen of dominicanessen, minderbroeders, kapucijnen, clarissen (rijke en arme klaren), karmelieten of karmelietessen, jezuïeten. Een aparte categorie van religieuze gemeenschappen vormden de begijnen en de geestelijke dochters

of kwezels. Deze religieuze gemeenschappen waren in de strikte zin van het woord nochtans geen kloosters, omdat hun leden geen eeuwige geloften aflegden (gehoorzaamheid, armoede, kuisheid). Een aparte categorie vormden de geestelijke ridderorden (hospitaalridders, tempeliers, ridders van de Duitse Orde).

c. Hoe kwamen kloosterarchieven in het Rijksarchief terecht?

Na een eerste golf van afschaffingen in de jaren 1780, onder de Oostenrijkse keizer Jozef II, die het vooral gemunt had op de contemplatieve orden die in zijn ogen weinig of geen maatschappelijk nut hadden, betekende de Franse Revolutie aan het einde van de 18de eeuw, het definitieve einde van de meeste kloosters en abdijen. Heel wat kloosters hadden op dat ogenblik een indrukwekkend roerend en onroerend patrimonium, waaronder gebouwen, schilder- en beeldhouwwerken, manuscripten enz.. Dit hele patrimonium werd in beslag genomen en behoorde daardoor tot het openbaar domein. De meeste goederen zouden spoedig worden verkocht.

De archieven van de opgeheven kloosters behoorden krachtens de Franse wetgeving uit die tijd eveneens tot het openbaar domein. Het archief was hét kanaal bij uitstek waardoor de overheid zich een idee kon vormen van de omvang van het in beslag genomen patrimonium. De meeste kloosterarchieven zijn terecht gekomen in de archiefdiensten die krachtens de wet van 5 brumaire jaar V (26 oktober 1796) werden opgericht in de hoofdplaats van ieder departement (de voorloper van onze huidige provincie). Deze departementale archiefdiensten liggen aan de basis van onze huidige Rijksarchieven. Een aantal kloosters hebben hun archieven aan het einde van de 18de eeuw verstoep of zijn ermee gevlucht. In de Rijksarchieven wordt daarom maar een -weliswaar aanzienlijk- deel van het archief van de kloosters uit het Ancien regime bewaard. Een ander deel berust in kloosters, seminaries, bisschoppelijke archieven enz.

3. Inhoud

De onlangs gepubliceerde inventaris van het archief van de abdij van Ninove (E. Put en C. Peersman) toont ons wat idealiter in kloosterarchieven kan worden teruggevonden en hoe ze kunnen worden bevraagd

- I. ALGEMEEN**
 - A. STATUTEN EN PRIVILEGES
 - 1. *Statuten en privileges verleend door de kerkelijke overheid*
 - 2. *Privileges verleend door de wereldlijke overheid*
 - B. CARTULARIA
 - C. KRONIEKEN, DAGBOEKEN VAN ABTEN EN ARCHIEFINVENTARISSEN
- II. CONVENTUEEL LEVEN**
 - A. SAMENSTELLING VAN DE GEMEENSCHAP
 - 1. *Stukken van algemene aard*
 - 2. *Stukken betreffende individuele leden van de gemeenschap*
 - B. GEBEDSDIENSTEN
 - 1. *Algemeen*
 - 2. *Bijzonder*
 - C. VERERING VAN SINT CORNELIUS
 - D. BIBLIOTHEEK
- III. BEHEER VAN GOEDEREN EN GELDEN**
 - A. ALGEMEEN
 - 1. *Leggers en kaarten*
 - 2. *Pachtboeken, manualen en dagboeken van inkomsten uit pachtgelden*
 - 3. *Renteboeken en andere stukken m.b.t. renten en leningen*
 - 4. *Privileges en andere stukken betreffende fiscaliteit*
 - 5. *Andere*
 - B. BIJZONDER
 - 1. *Abdijgebouwen te Ninove*
 - 2. *Andere bezittingen te Ninove (met inbegrip van Herlinkhove)*
 - 3. *Refuge in Gent*
 - 4. *Liedekerke*
 - 5. *Borchtlombeek, Kattem en Strijtem (hof te Kattem)*
 - ...
- IV. FINANCIËEL BEHEER**
 - A. ALGEMENE JAARREKENINGEN
 - B. JAARREKENINGEN VAN DE PITANCIE, TRESORIE EN INFIRMERIE
 - C. JAARREKENINGEN VAN DE PROVISOR, VOOR DE GOEDEREN VAN PROOSDIJ, INFIRMERIE, TRESORIE EN PITANCIE
 - D. ANDERE
- V. PAROCHIEZORG EN BEDIENING VAN KAPELANIJEN**
 - A. ALGEMEEN
 - B. LEDE
 - C. LIEDEKERKE
 - D. NINOVE
 - E. OKEGEM
 - ...
- VI. ARCHIEF VAN HET LAATHOF VAN DE ABDIJ IN NINOVE**
- VII. ARCHIEF VAN HET LEENHOF TEN BERGE IN WOUBRECHTEGEM**
 - A. ALGEMEEN
 - B. BIJZONDER
- VIII. ARCHIEF VAN HET LAATHOF VAN KATTEM**
- IX. STUKKEN ZONDER DUIDELIJK VERBAND**
- X. DOCUMENTATIE AANGETROFFEN BIJ HET ARCHIEF**

Dit overzicht kan niet worden veralgemeend voor alle kloosters en abdijen, maar grosso modo worden de krijtlijnen uitgetekend voor wat men in een kloosterarchief kan terugvinden. Zoals over het geestelijke als over het tijdelijke reilen en zeilen van de abdij worden we aan de hand van het archief uitvoerig ingelicht.

4. Gebruik en raadpleging

a. Onderzoeksmogelijkheden

Afhankelijk van de doelstellingen die ze voor ogen hadden en de specifieke mogelijkheden die hun regel hen bood, zijn de kloosters tijdens het ancien regime op veel domeinen van het religieuze en maatschappelijk leven actief geweest. De sporen van hun “taken en activiteiten” hebben ze in hun archief nagelaten. In kloosterarchieven vindt men informatie terug betreffende zeer uiteenlopende domeinen.

religieus

Kloosterlingen waren uiteraard op de eerste plaats religieus bewogen mannen en vrouwen. Stukken in verband met de regel en voorschriften allerhande leren ons hoe ze hun dag doorbrachten volgens het strikte ritme van de getijden; waar, wanneer en op welke manier moest worden gebeden. Ze informeren ons ook over de kapittels die werden gehouden, waar kloosterlingen openlijk uitkwamen voor hun fouten en er voor beboet werden. Catalogi van bibliotheken tonen aan welke boeken de religieuzen tot voorbeeld strekten.

Aan de hand van het archief kan men voor de microcosmos van een klooster ook nagaan welke de gevolgen waren van alle grote pendelbewegingen van de religieuze geschiedenis: periodes van bloei en verval in de middeleeuwen, reformatie en contra-reformatie, de gevolgen van de politiek van Jozef II en meer nog van de Franse revolutionairen. Het archief -denken we bijvoorbeeld aan visitatieverslagen- geeft ons een inzicht in de strijd die soms ook intern binnen een kloostergemeenschap woedde. Naamlijsten met opgave van het aantal kloosterlingen zijn een perfecte barometer om te polsen naar bloei en verval van het kloosterwezen. Het aantal kloosterlingen vertoonde grote schommelingen naargelang de tijdsomstandigheden; sommige kloostergemeenschappen telden maar een paar tientallen leden, andere vele honderden.

Heel wat kloosters hadden ook invloed op het lokale religieuze leven, omdat ze door het patronaatsrecht pastors konden benoemen of voorstellen voor benoeming.

CARTULARIUM ABDIJ TEN DUINEN TE KOKSIJDE, LATER TE BRUGGE

cultureel

Wie het boek ‘De naam van de roos’ las of de gelijknamige film bekeek herinnert zich ongetwijfeld de schitterende beelden van het *scriptorium* waar de handschriften werden vervaardigd. Een groot aantal dergelijke manuscripten zijn ook in de Rijksarchieven bewaard. Meestal gaat het om zogenaamde cartularia, registers waarin de belangrijkste akten van het klooster met de nodige pracht en praal werden genoteerd. De meeste van deze cartularia zijn echte juweeltjes met gouden minuscels, schitterende miniatures, mini-schilderijtjes vergelijkbaar met die van de Vlaamse Primitieven.

De monniken worden wel eens de echte intelligentsia van het ancien regime genoemd. Velen onder hen waren internationaal geschoold en verzorgden daarna zelf onderwijs aan de befaamde abdijscholen of aan andere instituten, inclusief universiteiten. Manuscripten, catalogi van bibliotheken enz. geven een uitstekend beeld van de intellectuele omkadering waarvan de monniken genoten. Het archief kan ons ook inlich-

ten over de aanwezigheid van beelden en schilderijen, de muziek die werd uitgevoerd enz. Sommige orden hielden het vrij sober, bij andere heerste meer uitbundigheid. Bijzondere aandacht verdienen de gebouwen, die naargelang de orde specifieke kenmerken konden vertonen (de cellen van de kartuizers en kartuizerinnen, het specifieke uitzicht van de jezuïetenkerken enz.). De kerk en de verblijfplaatsen van de kloosterlingen namen een prominente plaats in het gebouwencomplex in, maar er waren ook schuren, stallen, werkplaatsen e.a. Dit alles geeft een levendig beeld van wat zich binnen de abdijmuren afspeelde.

economisch

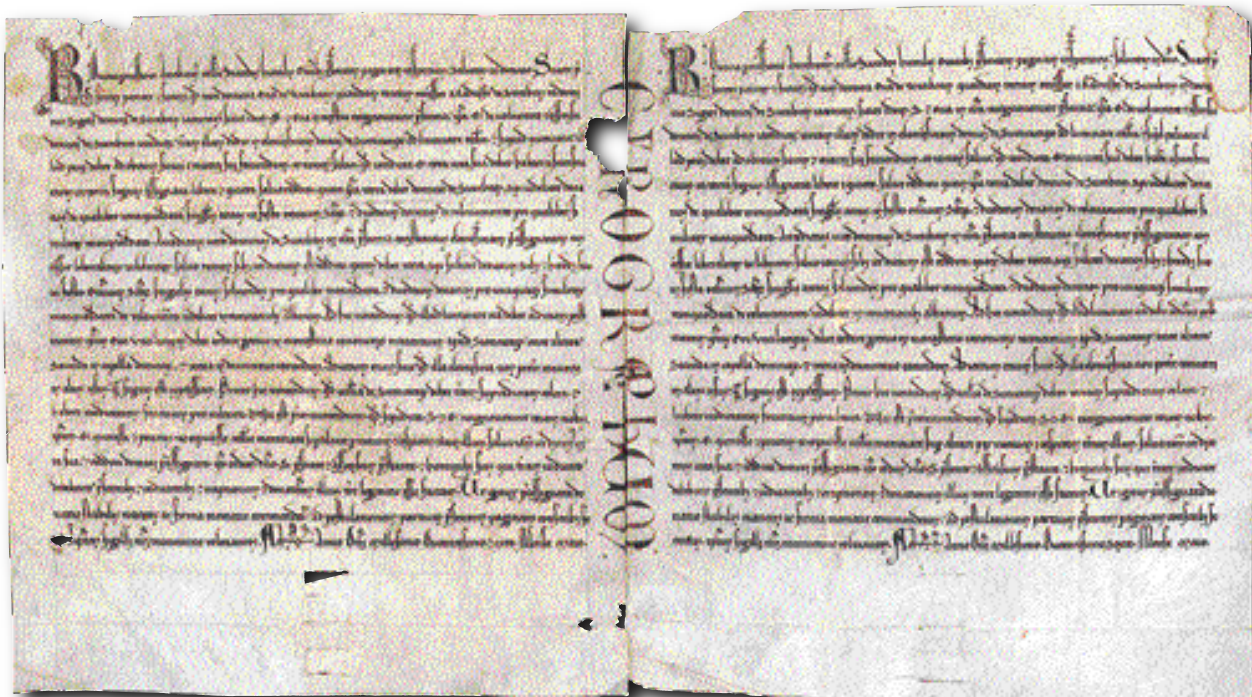
Het grootst in aantal binnen een kloosterarchief zijn de bescheiden die handelen over het beheer van hun patrimonium. Zoals aangetoond door B. Augustyn en E. Palmboom behoren kloosterarchieven tot de allerbelangrijkste bronnen voor de agrarische geschiedenis van het middeleeuwse graafschap Vlaanderen. Bij uitbreiding geldt dit natuurlijk ook voor de andere gewesten. De rol die de monniken hebben gespeeld bij de agrarische ontplooiing van onze contreien is zeer aanzienlijk geweest.

Belangrijk zijn de vele rekeningen, rente- en pachtboeken, tiendregisters, leggers van goederen enz. Op zich

gaat het om stuk voor stuk belangrijke bescheiden die ons veel inlichtingen verschaffen over het economische reilen en zeilen van het klooster: waaruit bestonden de inkomsten en uitgaven; binnen welke geografische perimenter bevonden zich de goederen; waaruit bestonden de tienden en renten waar het klooster recht op had enz. Deze documenten werden niet enkel aangeemaakt voor het patrimonium van het klooster in zijn totaliteit, maar ook op lokaal en/of regionaal niveau. Op dat ogenblik krijgen die bescheiden ook belang voor de lokale vorser en zelfs voor de genealoog: wie een voorvader aantreft als pachter van een grote abdij heeft een schat aan informatie om zijn familiegeschiedenis te kleuren.

sociaal

Kloosters, en zeker vrouwenkloosters, hebben ook een belangrijke rol gespeeld in de sociale geschiedenis van onze gewesten. Verzorgen van zieken, armen, behoeftige pelgrims enz. gebeurde in eerste instantie in de gasthuizen of hospitalen die met liefde en toewijding werden beheerd door religieuzen. Wie belangstelling heeft voor hospitaalgeschiedenis tijdens het ancien régime, geschiedenis van de geneeskunde, geschiedenis van de armenzorg, geschiedenis van het onderwijs enz. zal in de kloosterarchieven eersterangsbronnen vinden.

AKTE WAARBIJ R^{ADULF}, BISCHOP VAN ATRECHT, LAAT WETEN DAT EVA VAN ANQUETIN AAN HET KLOOSTER VAN SONCAMP GRONDEN GESCHONKEN HEEFT GELEGEN IN DE HEERLIJKHEID VAN ZEGER, HEER VAN SOMBRIN, MEI 1206. RA KORTRIJK, VERZAMELING 'FARDE A. DE POORTER', 3.

bestuurlijk en politiek

Het kan op het eerste gezicht verwondering wekken dat men in de kloosterarchieven ook bronnen aantreft voor de maatschappelijke en politieke geschiedenis van onze gewesten. De rol die vertegenwoordigers van grote abdijen hebben gespeeld in Statenvergaderingen (Staten van Vlaanderen, Staten van Brabant...) mag zeker niet worden onderschat. Binnen de toenmalige maatschappij vormde de geestelijkheid een factor van belang, met wiens mening terdege rekening werd gehouden.

Via heerlijkheden die tot hun patrimonium behoorden konden kloosters ook op het lokale vlak hun bestuurlijke invloed laten gelden.

b. Beschikbare toegangen en zoekstrategieën

Via de bestaande inventarissen, de bestandenoverzichten, de website en het archiefbeheerssysteem Archeion komt men de kloosterarchieven op het spoor die zich in de Rijksarchieven bevinden. Andere kloosterarchieven komt men op het spoor via de website van Archiefbank Vlaanderen, waarmee het Rijksarchief een samenwerkingsovereenkomst afsloot.

In andere gevallen zal de gebruiker zich moeten behelpen met oudere inventarissen of met verzamelbestanden (zoals de *Cumulus ecclesiasticus* of de Verzameling oud kerkarchief in het Rijksarchief te Brugge). Bij deze verzamelbe-

standen komt het er vooral op aan om goed de index te bestuderen om bij de archiefstukken van het gezochte klooster terecht te komen.

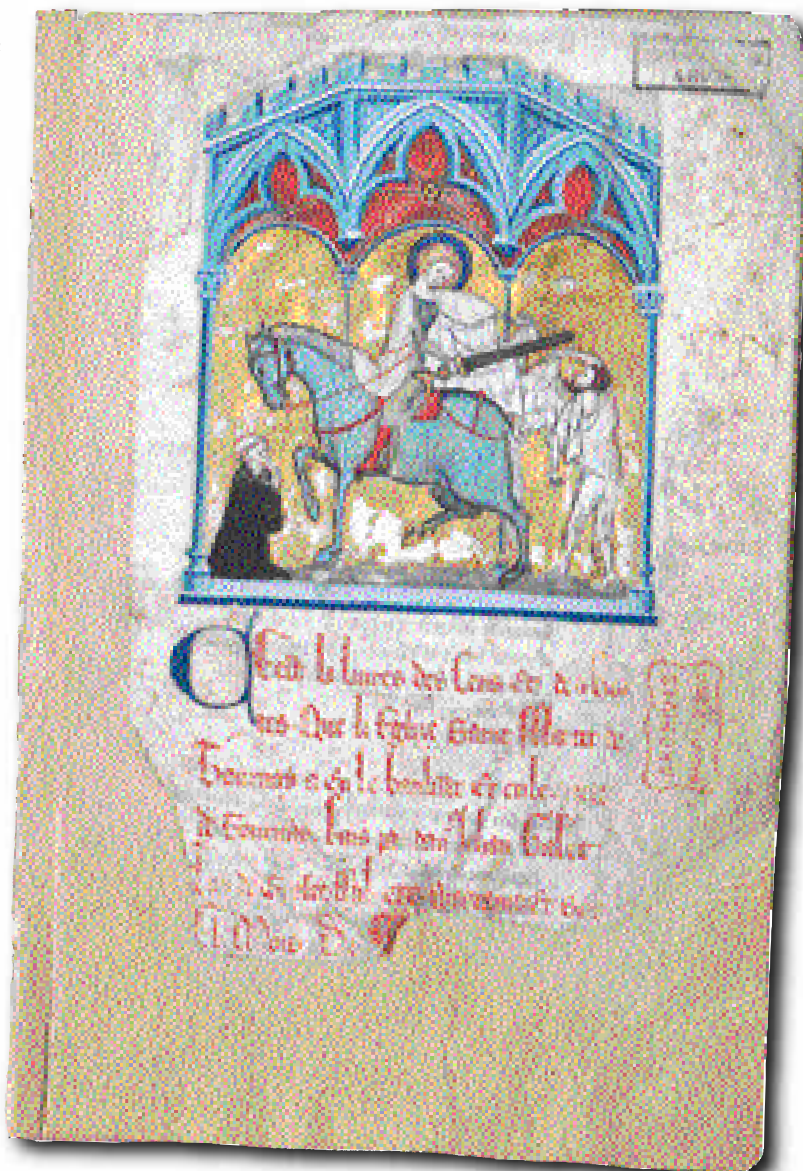
c. Mogelijke hinderpalen

Wie kloosterarchieven wenst te raadplegen kan met diverse praktische moeilijkheden worden geconfronteerd: heel wat stukken werden in het Latijn opgesteld en een grondige kennis van de paleografie is zeker vereist.

d. Mogelijkheden tot reproductie

Wanneer men een stuk uit een kloosterarchief wenst te reproduceren zal dit geval per geval bekeken dienen te worden. Men dient zich hieromtrent te informeren in het Rijksarchief waar men zijn opzoekingen verricht. Het spreekt vanzelf dat documenten die uiterst precair zijn niet zomaar kunnen worden gereproduceerd.

CARTULARIUM VAN CIJNZEN
EN RENTEN GEÏND DOOR
DE ST.-MAARTENSABDIJ
TE DOORNIK, KAIN,
RUMILLIES EN ORCQ,
1346 OF 1347 N.ST.
RA DOORNIK,
CARTULARIA, 98.

5. Verwant materiaal

Wanneer men historisch onderzoek over een klooster of een abdij wenst te verrichten spreekt het voor zich dat men zich niet tot het archief van de instelling zal mogen beperken. We duiden enkele mogelijkheden aan van verwant materiaal dat zeker ook aandacht verdient:

- in de meeste bisschoppelijke archieven vindt men ook stukken terug in verband met kloosters en abdijen (bvb. visitatieverslagen)
- wanneer kloosters of abdijen verwikkeld raakten in een proces vindt men daarvan sporen terug in het archief van de rechtbank die het proces behandelde (dit kon zowel een lokale schepengbank zijn, Raad van Vlaanderen, Raad van Brabant, Geheime Raad enz.)
- de archieven van de Rekenkamer (zowel bewaard in het Algemeen Rijksarchief te Brussel als in de Archives départementales du Nord te Rijsel) bevatten belangrijke informatie, vooral voor de middeleeuwse abdijen.

- archieven van centrale overheidsinstellingen zoals de Jointe voor de Amortisaties, het Comité voor de opheffing van de Jezuïetenorde in de Nederlanden of het Comité van de Religieus zijn voor dit specifiek onderdeel eveneens van belang
- voor de afschaffing van de kloosters en abdijen in de Franse tijd kunnen de archieven van de Belgische departementen worden geraadpleegd.
- om de politieke rol van kloosters en abdijen te bestuderen kunnen archieven van de Statenvergaderingen worden geraadpleegd (Saten van Brabant, Staten van Brabant).
- handschriftenverzamelingen, zoals men die aantreft in de Koninklijke Bibliotheek te Brussel of de uitzonderlijke rijke bibliotheek van de Faculteit Theologie te Leuven kunnen zeker ook onze kennis van de kloosters en abdijen verrijken.

Deze opsomming van verwant bronnenmateriaal is zeker niet volledig. Afhankelijk van de specifieke interesse van de onderzoeker kunnen ook nog andere bronnen worden aangeboord.

PROFESSIEBRIEF VAN
DONAATZUSTER ANNA R. ODTSE,
KARTUIZERIN TE BRUGGE.
RIJKSARCHIEF BRUGGE,
OUD KERKARCHIEF, 357B15,
4 JANUARI 1711

6. Leeswijzer

Een onmisbare gids is de meer dan 60 volumes tellende en door het Rijksarchief uitgegeven reeks "Bibliografische inleiding tot de Belgische kloostergeschiedenis vóór 1796". Men vindt er meerdere overzichten van basispublicaties voor kloostergeschiedenis (met o.a. bijzondere aandacht voor het dagelijks leven); tijdschriften over kloostergeschiedenis; repertoria van bronnen en publicaties die meer gedetailleerde informatie geven per provincie (Oost- en West-Vlaanderen); repertoria die focussen op bepaalde -ook soms minder bekende- orden; acta van colloquia of studiedagen; inventarissen enz.

Andere prestigieuze reeksen als het *Monasticon Belge*

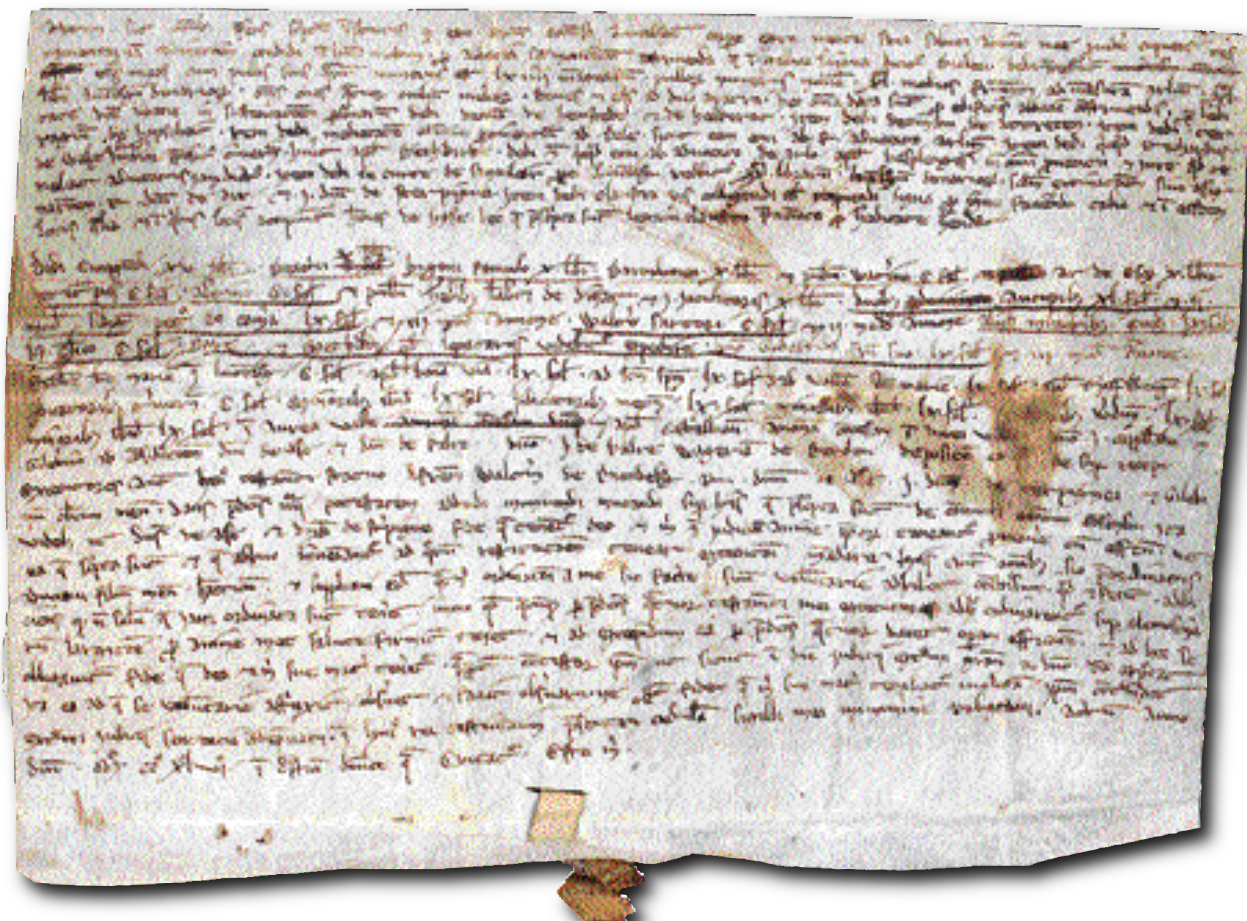
en het *Monasticon Windeshemense* worden hierdoor zeker niet overbodig gemaakt.

Naast de bibliotheken die nog in de kloosters zelf aanwezig zijn verwijzen we de belangstellende graag naar de bibliotheek van de Faculteit Theologie van de Leuvense universiteit. Het betreft een van de rijkste bibliotheken voor de geschiedenis van kloosters en abdijen, met een internationale uitstraling.

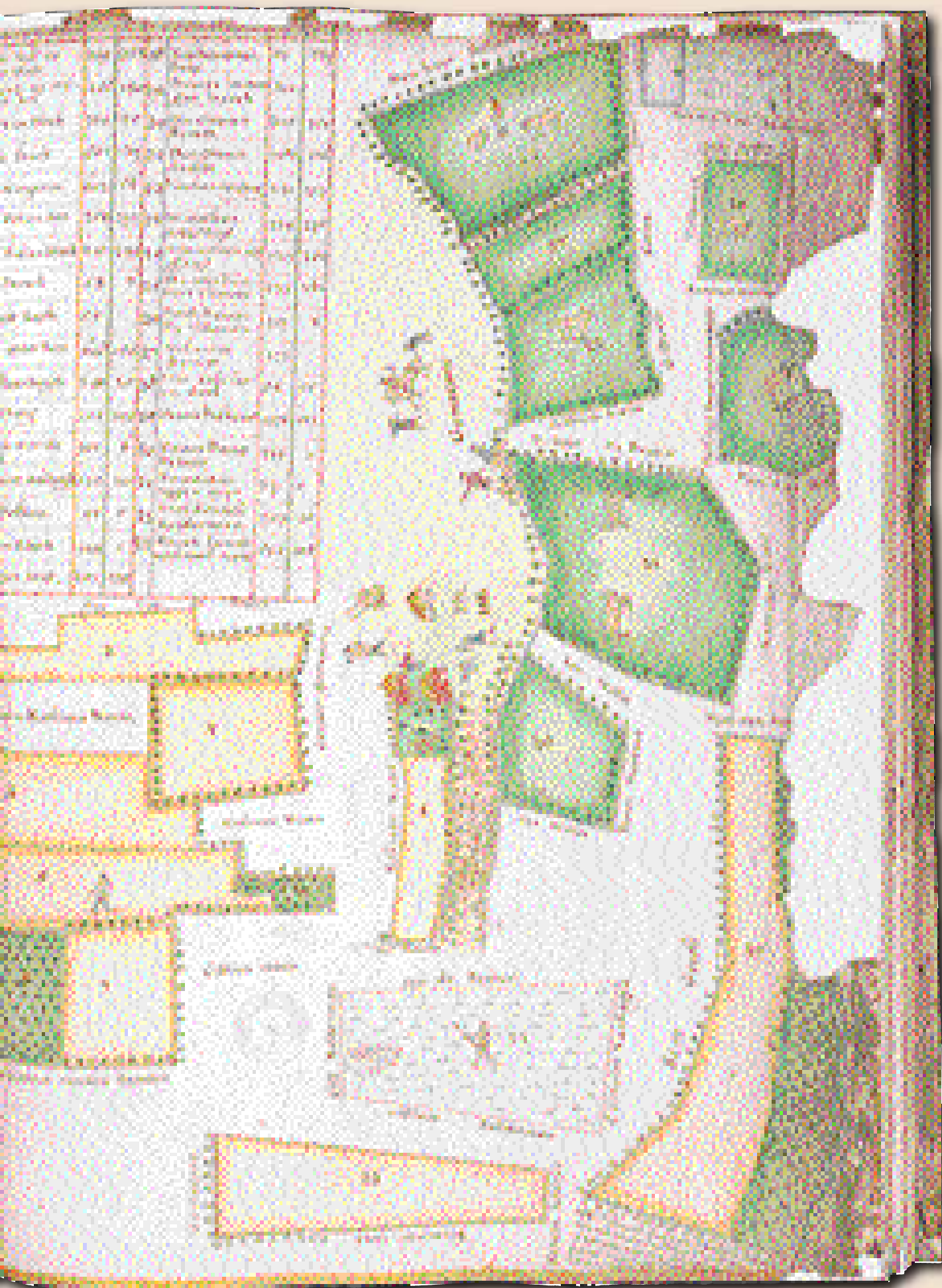
Voor een actuele stand van zaken verwijzen we naar het tijdschrift *Trajectum* en vooral naar de *Revue d'Histoire Ecclésiastique*. In laatstgenoemd tijdschrift vindt men uitvoerige en internationaal georiënteerde bibliografische overzichten terug.

TESTAMENT VAN HERMESINDE, GRAVIN VAN LUXEMBURG.

MEN ZAG HIERIN TRADITIONEEL EEN AKTE DIE AAN DE BASIS LAG VAN DE STICHTING VAN DE ABDIJ VAN CLAIREFONTAINE, MAAR ER BESTAAN TWIJFELS OVER DE AUTHENTICITEIT VAN HET DOCUMENT, EINDE 13de - BEGIN 14de EEUW. RA AARLEN, ARCHIEVEN VAN DE ABDIJ VAN CLAIREFONTAINE, 1/3.

Contactgegevens voor de Rijksarchieven

Algemeen Rijksarchief

Ruisbroekstraat 2-6 • 1000 BRUSSEL
T +32 (0)2/513 76 80 | F +32 (0)2/513 76 81
algemeen.rijksarchief@arch.be
Open van dinsdag tot vrijdag: 8u30-18u00
(in juli en augustus: tot 16u30)
Zaterdag: 9u00-12u30 | 13u00-16u00
Maandag gesloten
Bibliotheek: open van dinsdag tot vrijdag:
8u30-12u00 | 13u00-16u30
Gesloten op maandag en zaterdag

Archief van het Koninklijk Paleis

Hertogstraat 2 • 1000 BRUSSEL
T +32 (0)2/551 20 20 | F +32 (0)2/512 56 85
cap@kppr.be
Open van dinsdag tot vrijdag: 9u00-12u15 | 13u30-16u30
Op afspraak!

Rijksarchief te Brussel (Anderlecht)

Demetskaai 7 • 1070 ANDERLECHT
T +32 (0)2/524 61 15 | F +32 (0)2/520 93 21
rijksarchief.anderlecht@arch.be
Open van dinsdag tot vrijdag: 8u30-16u30
Zaterdag: 9u00-12u30 | 13u00-16u00

Rijksarchief te Antwerpen

Sanderusstraat 81-85 • 2018 ANTWERPEN
(enkel genealogische opzoekingen)
T +32 (0)3/677 34 99 | F +32 (0)3/677 39 23
rijksarchief.antwerpen@arch.be
Open van dinsdag tot vrijdag: 8u30-16u30
Elke 1ste en 3de zaterdag van de maand:
9u-12u30 | 13u-16u

Rijksarchief te Antwerpen

Kruibekesteenweg 39/1 • 9120 BEVEREN
(in verbouwing - tijdelijk adres)
T +32 (0)3/236 73 00 | F +32 (0)3/775 26 46
rijksarchief.antwerpen@arch.be
Open van dinsdag tot vrijdag: 8u30-16u30
Zaterdag: 9u00-12u30 | 13u00-16u00

Rijksarchief te Beveren

Kruibekesteenweg 39/1 • 9120 BEVEREN
T +32 (0)3/750 29 77 | F +32 (0)3/750 29 70
rijksarchief.beveren@arch.be
Open van dinsdag tot vrijdag: 8u30-16u30
Zaterdag: 9u00-12u30 | 13u00-16u00

Rijksarchief te Brugge

Academiestraat 14-18 • 8000 BRUGGE
T +32 (0)50/33 72 88 | F +32 (0)50/61 09 18
rijksarchief.brugge@arch.be
Open van dinsdag tot vrijdag: 8u30-16u30
Zaterdag: 9u00-12u30 | 13u00-16u00

Rijksarchief te Gent

Geraard de Duivelstraat 1 • 9000 GENT
T +32 (0)9/225 13 38 | F +32 (0)9/225 52 01
rijksarchief.gent@arch.be
Open van dinsdag tot vrijdag: 8u30-16u30
Elke 1ste zaterdag van de maand:
9u00-12u30 | 13u00-16u00

Rijksarchief te Hasselt

Bampslaan 4 • 3500 HASSELT
T +32 (0)11/22 17 66 | F +32 (0)11/23 40 46
rijksarchief.hasselt@arch.be
Open van dinsdag tot vrijdag: 8u30-16u30
Zaterdag: 9u00-12u30 | 13u00-16u00

Rijksarchief te Kortrijk

G. Gezellestraat 1 • 8500 KORTRIJK
T +32 (0)56/21 32 68 | F +32 (0)56/20 57 42
rijksarchief.kortrijk@arch.be
Open van dinsdag tot vrijdag: 8u30-16u30
Zaterdag: 9u00-12u30 | 13u00-16u00

Rijksarchief te Leuven

Vaartstraat 24 • 3000 LEUVEN
T +32 (0)16/31 49 54 | F +32 (0)16/31 49 61
rijksarchief.leuven@arch.be
Open van dinsdag tot vrijdag: 8u30-16u30
Zaterdag: 9u00-12u30 | 13u00-16u00

Rijksarchief te Aarlen

Parc des Expositions 9 • 6700 AARLEN
T +32 (0)63/22 06 13 | F +32 (0)63/22 42 94
archives.arlon@arch.be
Open van dinsdag tot vrijdag: 8u30-16u30
Zaterdag: 9u00-12u30 | 13u00-16u00

Rijksarchief te Bergen

Avenue des Bassins 66 • 7000 BERGEN
T +32 (0)65/40 04 60 | F +32 (0)65/40 04 61
archives.mons@arch.be
Open van dinsdag tot vrijdag: 8u30-16u30
Zaterdag: 9u00-12u30 | 13u00-16u00

Rijksarchief te Doornik

Rue des Augustins 20 • 7500 DOORNIK
T +32 (0)69/22 53 76 | F +32 (0)69/54 54 83
archives.tournai@arch.be
Open van dinsdag tot vrijdag: 8u30-16u30
Zaterdag: 9u00-12u30 | 13u00-16u00

Rijksarchief te Eupen

Kaperberg 2-4 • 4700 EUPEN
T +32 (0)87/55 43 77 | F +32 (0)87/55 87 77
staatsarchiv.eupen@arch.be
Open van dinsdag tot vrijdag: 8u30-16u30
Elke 1ste zaterdag van de maand: 9u-12u30 | 13u-16u

Rijksarchief te Louvain-la-Neuve

Rue Paulin Ladeuze 16 • 1348 LOUVAIN-LA-NEUVE
T +32 (0)10/23 00 90 | F +32 (0)10/23 00 98
archives.louvain-la-neuve@arch.be
Open van dinsdag tot vrijdag: 8u30-16u30
Elke 1ste en 3de zaterdag van de maand:
9u00-12u30 | 13u00-16u00

Rijksarchief te Luik

Rue du Chéra 79 • 4000 LUIK
T +32 (0)4/252 03 93 | F +32 (0)4/229 33 50
archives.liege@arch.be
Open van dinsdag tot vrijdag: 8u30-16u30
Zaterdag: 9u00-12u30 | 13u00-16u00

Rijksarchief te Namen

Rue d'Arquet 45 • 5000 NAMEN
T +32 (0)81/65 41 98 | F +32 (0)81/65 41 99
archives.namur@arch.be
Open van dinsdag tot vrijdag: 8u30-16u30
Zaterdag: 9u00-12u30 | 13u00-16u00

Rijksarchief te Saint-Hubert

Place de l'Abbaye • 6870 SAINT-HUBERT
T +32 (0)61/61 14 55 | F +32 (0)61/50 42 12
archives.saint-hubert@arch.be
Open van dinsdag tot vrijdag: 8u30-16u30
Elke 1ste en 3de zaterdag van de maand: 9u-12u30 | 13u-16u

Opgelet! In juli en augustus zijn al onze lees-
zalen gesloten tussen 12 uur en 13 uur en
's zaterdags (hele dag). Het Algemeen Rijks-
archief sluit om 16u30 (dinsdag tot vrijdag).

4 9 3 2

ISBN 978-90-5746-294-8

9 7 8 9 0 5 7 4 6 2 9 4 8